

Advies van de HGR betreffende de risico's verbonden aan de toename van het aantal gevallen van hondsdolheid bij vossen in Duitsland. HGR nr. 8132.

(Gevalideerd door het Overgangscollege op 09.11.2005)

Naar aanleiding van de vergadering van 30 september 2005 waarvan de notulen schriftelijk werden goedgekeurd op 17 oktober 2005, heeft de *ad hoc* werkgroep « *Rage-Hondsdolheid* » van de Hoge Gezondheidsraad een advies uitgebracht betreffende de aanvraag van Dhr Minister van Volksgezondheid R.DEMOTTE, gericht per brief op 29/08/2005, onder referentie 46129/421D/05.

Aard van de aanvraag:

In deze brief wordt het volgende gesteld en gevraagd:

Naar aanleiding van de toename van het aantal gevallen van hondsdolheid bij vossen in Duitsland ligt het belangrijkste risico, voor wat betreft de epidemiologie van hondsdolheid in België, niet meer alleen in de invoer van besmette dieren maar ook in een mogelijke uitbreiding van de haard van hondsdolheid bij vossen, die in Duitsland de laatste tijd waargenomen werd.

Zou de Hoge Gezondheidsraad bijgevolg het advies 8073 dat in oktober 2004 werd geuit kunnen herzien en zich in het bijzonder over de volgende punten buigen:

- 1. Evaluatie van het risico op het Belgisch grondgebied voor de volksgezondheid en de dierlijke gezondheid, verbonden aan de toename van het aantal gevallen van hondsdolheid bij vossen in Duitsland*
- 2. Is het voorzien van het opnieuw invoeren van de orale vaccinatie van vossen op het Belgisch grondgebied aangewezen?*
- 3. Versterking van de epidemiologische surveillance in België: verhoging van het aantal krennen van vossen en andere wilde dieren die naar het Pasteur Instituut worden vervoerd om ze aan de diagnose van hondsdolheid te onderwerpen en, in het bijzonder, krennen afkomstig van de grensgebieden met het Groot Hertogdom Luxemburg en Duitsland*
- 4. Het al dan niet behouden van de vaccinatie van gezelschapsdieren ten zuiden van Samber en Maas.*

Advies – Antwoorden op de vragen :

Gelet op de hierboven geuite fundamentele opmerkingen, zijn de antwoorden op de vier gestelde vragen de volgende:

1. Evaluatie van het risico op het Belgisch grondgebied voor de volksgezondheid en de dierlijke gezondheid, verbonden aan de toename van het aantal gevallen van hondsdolheid bij vossen in Duitsland

Gelet op het duidelijk gebrek aan betrouwbare, volledige en recente terreingegevens en op de zeer recente wijzigingen in de epidemiologische toestand in Duitsland (zie voorafgaande commentaren) is het onmogelijk een dergelijke evaluatie uit te voeren.

De *ad hoc* werkgroep van de HGR beveelt bijgevolg de bevoegde overheden aan bij Duitsland aan te dringen opdat het een volledige uitleg verstrekt over het geval van Kusel en vervolgens regelmatig epidemiologische verslagen meedeelt, minimum maandelijks, bij voorkeur in real time.

2. Is het voorzien van het opnieuw invoeren van de orale vaccinatie van vossen op het Belgisch grondgebied aangewezen?

De *ad hoc* werkgroep van de HGR beveelt aan voortdurend toezicht te houden op de evolutie van het rabiësfront in Duitsland verder dan de zone waar gevaccineerd werd en de noodzaak van de vaccinatie in functie van de evolutie van de epidemiologische toestand (verslechtering of verbetering) opnieuw te evalueren.

De epidemiologische toestand zoals gekend en medegedeeld vereist op dit ogenblik niet dergelijke benadering toe te passen.

De *ad hoc* werkgroep van de HGR beveelt echter de overheden aan bereid te blijven voor een dergelijk vaccinatieprogramma (vanuit het oogpunt van de logistiek en de voorraadvoorbereiding).

3. Versterking van de epidemiologische bewaking in België: het aantal krenten verhogen van vossen en andere wilde dieren die naar het Pasteur Instituut worden vervoerd om ze aan de diagnose van hondsdolheid te onderwerpen en, in het bijzonder, krenten afkomstig van grensgebieden met het Groot Hertogdom Luxemburg en Duitsland.

De versterking van de epidemiologische bewaking blijkt inderdaad nodig (zoals trouwens aanbevolen in het vorige advies). De *ad hoc* werkgroep van de HGR beveelt aan de nadruk te leggen op de epidemiologische bewaking van sentineldieren (tamme en wilde herkauwers). De huidige epidemiologische bewaking betreft alleen grotendeels de regio van Brussel en het verdient de voorkeur zich op doelzones toe te spitsen (open en grenszones met Duitsland).

4. Al dan niet behouden van de vaccinatie van gezelschapsdieren ten zuiden van Samber en Maas.

Gelet op de epidemiologische wijzigingen, die in de voorafgaande commentaren en in het antwoord op de eerste vraag vermeld werden, beveelt de *ad hoc* werkgroep van de HGR aan de wetgeving ongewijzigd te laten en deze slechts te wijzigen in functie van de evolutie van de epidemiologische toestand in Duitsland.

Verklaringen en commentaren :

Eerst is het nodig eraan te herinneren dat België, voor wat betreft de verspreiding van het rabiësvirus, twee types zogenaamde “aardse” rabiës tijdens de laatste eeuw gekend heeft: tot in 1930, hondenhondsdolheid, ook urbane rabiës genoemd, (reservoir: hond) en van 1966 tot 1999, hondsdolheid bij vossen, ook “sylvatische” rabiës genoemd, (reservoir diersoort: vos). De vaccinatie van de reservoirdiersoorten heeft toegelaten beide enzoötieën van hondsdolheid in België te doen verdwijnen. Eén enkel geval van ingevoerde hondsdolheid werd in 1961 waargenomen (hond afkomstig van het voormalig Belgisch Congo). Naast aardse rabiës bestaat ook in Europa een epidemiologische cyclus via de lucht waarbij insectenetende vleermuizen als reservoir optreden. Deze laatste cyclus vormt een permanent maar op dit ogenblik weinig becijferd risico (geen opgespoord geval tot nu toe in België).

Sinds het uitbrengen van het vorig advies (oktober 2004), heeft men een uitbreiding vastgesteld van de Duitse haard van hondsdolheid bij vossen ten westen van de Rijn, die het deelland van Rijnland Pfalz bereikt heeft (vlak bij België).

Gedurende de jaren vijftig en zestig (periode zonder vaccinatiegraad) heeft men in Europa een vooruitgang van hondsdolheid bij vossen kunnen vaststellen met een gemiddelde natuurlijke verspreidingssnelheid van 40 km per jaar.

Bij het lezen van de commentaren in de brief van adviesaanvraag wenst de *ad hoc* werkgroep van de HGR de aandacht te vestigen op het feit dat de door Duitsland medegedeelde gegevens over de haard van Kusel (op 150 km van de Belgisch-Duitse grens) betrekkelijk weinig duidelijk en onvolledig zijn; het is essentieel met zekerheid te weten of de Duitse overheden al dan niet te kampen hadden met een geval van hondsdolheid na vaccinatie (bevestiging door sequencerig die het mogelijk maakt na te gaan of de nucleotidensequentie van het geïsoleerde virus al dan niet identiek is aan die van het verzwakt vaccin). Al wat officieel gekend is, is dat de staalname ter hoogte van het centraal zenuwstelsel werd uitgevoerd en dat het om een enig fenomeen gaat (afwezigheid van andere gevallen in de aangrenzende geografische streek).

Anderzijds heeft men kunnen vaststellen dat de huidige haarden in Duitsland ingeperkt zijn en geleidelijk achteruitgaan (in het deelland van Rijnland Pfalz). Vaccinatie op grote schaal (om de 6 weken, 30 lokazen per km², verspreiding te voet in bewoonde zones) werd tijdens de hele zomer gehouden.

Men weet bovendien dat in Duitsland, 30 tot 40% van de ingezamelde vossenkrengen als niet analyseerbaar verklaard worden. Dit veroorzaakt een veel te grote statistische bias.

De Duitse gegevens dienen aangevuld en officieel bekrachtigd te worden. Een systeem van periodieke mededeling van de Duitse verslagen zou van toepassing moeten zijn (minimum maandelijks, beter in real time).

Het is onontbeerlijk dat Duitsland regelmatig en ook zo snel mogelijk de beschikbare epidemiologische gegevens overmaakt.

Wat België betreft, is het ontegensprekelijk dat, gelet op de verstreken termijn sinds de laatste vaccinatiecampagne van de vossen (2002), de vosbevolkingen (die sindsdien vernieuwd werden) reeds nu volledig ontvankelijk zijn voor het rabiësvirus. Om de wilde bevolkingen doeltreffend te beschermen zou een vaccinatiegraad van 70-80% moeten bereikt worden. Dit kan worden verwezenlijkt tijdens 2 tot 3 campagnes (dus over anderhalf jaar) op een grondgebied waarvan de oppervlakte voldoende is om de invoer van hondsdolheid vanuit Duitsland te voorkomen. In de praktijk betekent dit het hele Ardeense massief overeenkomstig een protocol dat de Europese aanbevelingen ter zake naleeft.

Bovendien moet ook aandacht gegeven worden aan de te voorziene logistiek. De bevoegde overheden zouden een operationele voorraad (vaccinvoorraad) moeten voorzien en tevens rekening houden met de wachttijd bij de producent. Het gebruik van een helikopter dient ook voorzien te worden. Dit veronderstelt een implementatiestrategie vanwege de overheden.

Naar aanleiding van de vorige uitbreidingsperiode in Duitsland zijn de overheden overgegaan tot vaccinaties om de 6 weken (tot aan de grenszones). Ze hebben nu de vaccinatie opgehouden. Op dit ogenblik wordt een achteruitgang naar het Oosten vastgesteld.

Het is dus essentieel de evolutie van het rabiësfront over de zone waarin gevaccineerd werd te volgen en, afhankelijk van de getroffen voorvallen, de epidemiologische toestand (toename of achteruitgang) opnieuw te evalueren en over de aan te nemen houding inzake vaccinatie te oordelen.

In verband met de epidemiologische bewaking in België is het belangrijk de hoeveelheid geanalyseerde vossenkrengen te verhogen door de gewestelijke en plaatselijke overheden verder in die richting te motiveren maar vooral door meer bijzonder op de doelzones toe te spitsen (grens).

Als tegenvoorbeeld geven de hoge beschikbare cijfers voor de regio van Brussel geen weerspiegeling van de algemene Belgische toestand (bias). De Europese aanbevelingen inzake analyse zeggen 8 vossen/100 km²/jaar; deze aanbevolen waarde zou zoveel mogelijk moeten worden benaderd.

Het is ook belangrijk niet te vergeten deze onderzoeken ook bij de sentineldieren uit te voeren, namelijk bij tamme en wilde herkauwers (meer bijzonder reeën). Op te merken valt dat men, sinds 1999, geen geval meer van rabiës noteerde bij runderen. Vanuit klinisch oogpunt kan dit in rechtstreeks verband worden geplaatst met de zeer snelle dodelijke evolutie zodra de klinische symptomen optreden (plotselinge dood). Runderen, die tekens van neurologische pathologie vertonen, worden automatisch van BSE verdacht en worden dan in die richting georiënteerd na uitsluiten van rabiës.

In verband met de vaccinatie van huisdieren moet de aanbevolen toestand onveranderd blijven gelet op de (hierboven vermelde) leemtes op het vlak van de epidemiologische gegevens. Het is nutteloos te herhalen dat de honden, katten en fretten die het Belgisch grondgebied verlaten wettelijk geïdentificeerd moeten worden en tegen rabiës gevaccineerd zijn. Het vaccinatiebeleid is ook duidelijk bepaald in een aantal landen (in geval van reizen of internationale doorvoeren).

Samenstelling van de werkgroep die het advies heeft uitgebracht :

Brochier Bernard
Costy Françoise
De Mol Patrick
Goubau Patrick
Kerkhofs Pierre
Leroux Ingrid
Thiry Etienne

Heet voorzitterschap van deze werkgroep werd verzekerd door dhr GOUBAU en het wetenschappelijke secretariaat door DUBOIS J-J.
